

PM Rotel I (Dnr KS 2019/1765)

Stadens arbete mot våldsbejakande extremism, projektrapport nr 2/2019

**Begäran om yttrande från stadsrevisionen, revisorsgrupp 1
Svarstid den 28 februari 2020**

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Som yttrande över stadsrevisionens rapport hänvisas till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarråden Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Stadsrevisionen har granskat om staden bedriver ett strukturerat arbete för att motverka våldsbejakande extremism. Granskningen besvarar följande revisionsfrågor:

- Har styrelser och nämnder organiserat sitt arbete mot våldsbejakande extremism i enlighet med stadens riktlinjer för arbetet?
- Genomförs åtgärder mot våldsbejakande extremism med utgångspunkt i de tre åtgärdsområden som specificeras i stadens riktlinjer för arbetet?
- Finns en fungerande samverkan internt inom staden och med externa aktörer?
- Har styrelser och nämnder en uppföljning av arbetet mot våldsbejakande extremism?

Granskningen har inriktats mot hur staden har strukturerat arbetet för att motverka våldsbejakande extremism. Skolverksamheten, föreningsbidrag och krishantering ingår i granskningen.

De nämnder som ingår i granskningen är kommunstyrelsen, socialnämnden och stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Skärholmen och Spånga-Tensta.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att Stadsrevisionens granskning av stadens arbete mot våldsbejakande extremism, på ett övergripande sätt, väl beskriver stadens arbete mot våldsbejakande extremism.

Mina synpunkter

Tryggheten är min viktigaste prioritering som finansborgarråd och jag jobbar hårt för att alla stockholmare ska känna sig trygga oavsett plats eller tid på dygnet. I Stockholm ska vi alltid kunna röra oss fritt, utan att begränsas av hot och risk för att

bli utsatt för våld och terror. Stockholms stad ska arbeta strukturerat och målmedvetet mot våldsbejakande extremism för att stärka säkerheten, tryggheten, demokratin och de mänskliga rättigheterna i hela staden. Nämnder och bolagsstyrelser ska i nära samverkan med kommunstyrelsens centrala samordnare utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism utifrån erfarenheter, kunskap och forskning inom området. Arbetet mot våldsbejakande extremism ska utgå från handlingsplaner som innehåller lokala lägesbilder och beslutade aktiviteter.

Stadsrevisionen har granskat om staden bedriver ett strukturerat arbete för att motverka våldsbejakande extremism utifrån ett antal fastställda frågor. Därför är det värdefullt att revisionskontorets sammanfattande bedömning är att staden har strukturerat arbetet mot våldsbejakande extremism. Arbetet har organiserats inom ramen för befintliga verksamheter och följer intentionerna i stadens budget samt riktlinjer för arbetet mot våldsbejakande extremism.

Några utvecklingsområden har identifierats, rapportering till kommunstyrelse och stadsdelsnämnder behöver utvecklas, att stadsdelsnämnderna behöver säkerställa att stadens medarbetare fullföljer stadens webbaserade grundutbildning och att det behöver tydliggöras hur samverkan med civilsamhället ska utvecklas i enlighet med stadens riktlinjer mot våldsbejakande extremism.

I frågan om rapportering till kommunstyrelse och stadsdelsnämnder delar jag stadsledningens uppfattning att frågan är tillgodosedd givet vad styrelser och nämnder ska redovisa avseende arbetet mot våldsbejakande extremism i verksamhetsberättelserna.

Jag delar stadsledningskontorets bedömning att arbetet med civilsamhället kopplat till våldsbejakande extremism kräver stor förståelse och kunskap och bör utvecklas efter noggranna överväganden samt att frågan om förtydligad och utvecklad samverkan mellan stadsdelsnämnder och civilsamhället i arbetet mot våldsbejakande extremism först måste utredas stadsövergripande. Jag delar även stadsledningskontoret och stadsrevisionens uppfattning att berörda nämnder måste säkerställa att medarbetare fullföljer stadens webbaserade utbildning om våldsbejakande extremism men anser likt stadsledningskontoret att utbildningsfrågan ska ses som en ständigt pågående aktivitet.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som yttrande över stadsrevisionens rapport hänvisas till vad som sägs i stadens promemoria.

Stockholm den 12 februari 2020

ANNA KÖNIG JERLMYR,

Bilaga

Projektrapport nr 2/2019 – Stadens arbete mot våldsbejakande extremism

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Jan Valeskog (S) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras delvis med vad som sägs i stadens promemoria
2. Kommunstyrelsen ska utforma vägledning som syftar att stärka nämndernas samverkan med civilsamhället.
3. Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden utreda hur vägledningen för socialtjänstens arbete kring barn eller unga som befinner sig i eller som befaras växa upp i en våldsbejakande miljö har implementerats och fungerar i praktiken.
4. Därutöver anföra följande

Stockholm ska vara en säker och trygg stad. Ansvaret för ett tryggare Stockholm vilar på samtliga verksamheter i staden. Stadsrevisionens rapport visar brister i stadens arbete mot våldsbejakande extremism. Brister som vi menar enkelt kan åtgärdas. Genom en tydlig politisk riktning kan stadens arbete stärkas för att motverka all form av extremism, oavsett om den handlar om den autonoma miljön, vit makt-miljön eller våldsbejakande islamistisk extremism. Vi menar att ett första steg är att kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna får en samlad rapportering av hur stadens insatser fortskrider och hur nämnderna följer sina handlingsplaner.

Som stadsrevisionen konstaterar är det av stor vikt att medarbetare går stadens webbaserade grundutbildning om våldsbejakande extremism. Kunskap hos medarbetarna är central om tidiga och snabba insatser ska sättas in för att motverka våldsbejakande extremism. Därför är det beklagligt att så få har deltagit i grundutbildningen under år 2019. Huvudansvaret ligger på nämnderna att säkerställa att medarbetarna går grundutbildningen. Men kommunstyrelsen har i egenskap av samordnare för arbetet mot våldsbejakande extremism ett särskilt ansvar att vara pådrivande gentemot nämnderna.

I rapporten lyfts att stadsdelsnämnder har gjort utredningar på orosanmälningar som inkommit gällande barn som befaras växa upp i en våldsbejakande miljö när vårdnadshavare återvänt från krigsdrabbat område. Det är anmärkningsvärt att samtliga utredningar avslutades utan behov av insats. Det är svårt att tro att inget barn har påverkats negativt av att dennes vårdnadshavare har rört sig i våldsbejakande miljöer i Sverige och utomlands. Samhället kan inte stå vid sidan av och se på när barn riskerar att växa upp våldsbejakande miljöer. Insatser måste sättas in för att skydda barnen.

Stadsrevisionen valde att avgränsa sin granskning. Vår förhoppning är staden tar vid och utreder de områden som inte har belysts i rapporten. Vi vill se utredningar kring hur stadens arbete för att motverka våldsbejakande extremism ser ut inom skolverksamhet, föreningsbidrag och krishantering. Det är centrala områden och som staden ständigt behöver utveckla för att säkerställa att våldsbejakande extremism inte främjas.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Karin Wanngård, Jan Valeskog och Emilia Bjuggren (alla S) med hänvisning till Socialdemokraternas reservation i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Peter Wallmark (SD) enligt följande.

Sverigedemokraterna ser mycket allvarligt på att det är möjligt för terrorister att bosätta sig i vår stad. Att polisens orosanmälningar om barn som befaras växa upp i en våldsbejakande miljö avslutas utan åtgärd är oroväckande och eftersom antalet anmälningar om barn som far illa har ökat i Stockholms stad finns det anledning att efterfråga svar gällande varför man landat i den slutsatsen.

Även om vi har förståelse för att stora delar av arbetet mot terrorism och andra former av extremism ligger på nationell och polisiär nivå så anser vi att Stockholms stad bör göra mer för att förhindra att terrorister rör sig fritt bland stadens invånare.

Ersättaryttrande gjordes av Sissela Nordling Blanco (Fi) med hänvisning till Socialdemokraternas reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Stadsrevisionen har granskat om staden bedriver ett strukturerat arbete för att motverka våldsbejakande extremism. Granskningen besvarar följande revisionsfrågor:

- Har styrelser och nämnder organiserat sitt arbete mot våldsbejakande extremism i enlighet med stadens riktlinjer för arbetet?
- Genomförs åtgärder mot våldsbejakande extremism med utgångspunkt i de tre åtgärdsområden som specificeras i stadens riktlinjer för arbetet?
- Finns en fungerande samverkan internt inom staden och med externa aktörer?
- Har styrelser och nämnder en uppföljning av arbetet mot våldsbejakande extremism?

Granskningen har inriktats mot hur staden har strukturerat arbetet för att motverka våldsbejakande extremism. Skolverksamheten, föreningsbidrag och krishantering ingår i granskningen.

De nämnder som ingår i granskningen är kommunstyrelsen, socialnämnden och stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Skärholmen och Spånga-Tensta.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 13 januari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm ska vara en trygg och säker stad att bo och vistas i och en viktig del i det är stadens arbete mot våldsbejakande extremism. Arbetet mot våldsbejakande extremism bedrivs mycket brett, i alla berörda verksamheter i staden, och innebär bland annat strategisk planering, förebyggande insatser och åtgärder samt omfattande samverkan både internt och externt.

Stadsledningskontoret har tagit del av Revisionskontorets rapport och uppfattar att rapporten, på ett övergripande sätt, väl beskriver stadens arbete mot våldsbejakande extremism. Det är stadsledningskontorets uppfattning att staden bedriver ett omfattande och aktivt arbete på området, utifrån de förutsättningar som ges genom lagstiftning och verksamhetsuppdraguppdrag.

Avseende rapportering till kommunstyrelsen om stadens samlade arbete mot våldsbejakande extremism

I anvisningarna till verksamhetsberättelserna för 2019 har för första gången särskilt beskrivits vad styrelser och nämnder ska redovisa avseende arbetet mot våldsbejakande extremism. Redovisningen ska omfatta en uppföljning av de åtgärder som beslutats i handlingsplanerna samt eventuella andra särskilda händelser kopplat till området. Stadsledningskontoret avser att sammanställa styrelser och nämnders inkomna redovisningar samt därutöver beskriva det stadsövergripande arbetet i en särskild redovisning.

Det är därmed stadsledningens uppfattning att frågan är tillgodosedd.

Avseende samverkan med civilsamhället

Ideella föreningar gör stora och viktiga insatser. Därför ska staden utveckla och stärka samarbetet med civilsamhället och skapa goda förutsättningar för idéburna organisationer som driver verksamhet för stockholmare. Samverkan med civilsamhället är en viktig del av det kommunala uppdraget. När det handlar om arbetet mot våldsbejakande extremism har frågan dock fler perspektiv.

Staden ger omfattande stöd till civilsamhället, främst genom föreningsbidrag men även genom att upplåta sina lokaler. Föreningar med odemokratiska värderingar eller kopplingar till våldsbejakande extremism ska inte få föreningsstöd eller tillgång till stadens lokaler. För att säkerställa att föreningsbidrag ges och lokaler upplåts i enlighet med kommunens övergripande prioriteringar, används till de syften som de är ägnade och inte ges till föreningar som inte delar grundläggande demokratiska värderingar, tas kommungemensamma riktlinjer fram. I föreliggande granskning har föreningsbidrag hamnat utanför uppdraget och det är stadsledningskontorets uppfattning att detta är olyckligt. I det stadsövergripande arbete som bedrivits under 2019 och som nu kommer resultera i kommungemensamma riktlinjer har tydliggjorts utmaningar kring samverkan med civilsamhället utifrån fler olika perspektiv. Ett sådant perspektiv är att det är svårt att säkerställa en förenings demokratiska värderingar, vilket ju är en förutsättning för all sorts samverkan. Ett annat perspektiv är att staden behöver ha en tydlig struktur för sitt eget arbete innan det kompletteras med civilsamhällets insatser. Detta då långsiktighet och transparens är viktiga delar i arbetet som behöver säkerställas och där det finns utmaningar kopplat till ideellt arbete. Vidare är våldsbejakande extremism ett område där insatser kan leda till kontraproduktivt utfall, det vill säga att en individ drivs framåt i en radikaliserings istället för bakåt och detta innebär att vi bör använda evidensbaserade metoder i så stor omfattning det är möjligt. Det finns relativt mycket information om hur civilsamhället kan bidra i arbetet men inte så mycket som är uppföljt eller utvärderat.

Stadsledningskontorets uppfattning är att arbetet med civilsamhället i frågor kopplade till våldsbejakande extremism kräver stor förståelse och kunskap och bör utvecklas efter noggranna överväganden. Stadsledningskontoret delar inte heller Revisionskontorets uppfattning att stadsdelsnämnderna ska förtydliga hur samverkan med civilsamhället i arbetet mot våldsbejakande extremism ska utvecklas utan anser att frågan först ska utredas stadsövergripande.

Avseende den webbaserade utbildningen

Stadsledningskontoret delar stadsrevisionens uppfattning att berörda nämnder måste säkerställa att medarbetare fullföljer stadens webbaserade utbildning om våldsbejakande extremism. I sammanhanget bör dock påpekas att utbildningen tillgängliggjordes för medarbetarna i början av 2019 och utifrån stadens ordinarie verksamheter med prioriterade och akuta händelser måste det anses rimligt att närmare 10 % av stadens medarbetare genomgått utbildningen under året. Stadsledningskontoret ser utbildningsfrågan som en ständighet pågående aktivitet.

Stadsledningskontoret föreslår att Stadsrevisionens projektrapport nr 2/2019 ”Stadens arbete mot våldsbejakande extremism” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.